

T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

HUKUK BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1996/16

KARAR NO : 1996/67

ÖZET: Belediyece yapılan hafriyat-
ta ortaya çıkan antik kalıntıların
korunması istemiyle açılan muaraza-
nın men'i davasının, adli yargı ye-
rinde çözümlenmesinin gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : Kocaeli Kültür Müdürlüğü

Davalı : İzmit Belediye Başkanlığı

O L A Y : Davacı, mülkiyeti İzmit Belediyesine ait Ömerağa Mahallesi, 278 ada, 52 parsel taşınmazda İzmit Belediyesince yapılan otopark inşaat hafriyatı sırasında ortaya çıkan antik kalıntılar nedeniyle, İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 25.1.1992 gün ve 2795 sayılı olan ve makina ile hafriyat yapılmaması, kazının elle yapılarak antik kalıntının ortaya çıkarılması gerektiğine ilişkin kararı ile Kocaeli 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin inşaatın durdurulması yönünde verdiği, ihtiyati tedbir kararlarına rağmen inşaatı devam edildiğini ileri sürerek, muarazanın men'ine, inşaatın durdurulmasına, tarihi eser olarak korunmasının sağlanmasına karar verilmesi istemiyle, 14.2.1992 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

KOCAELİ ASLİYE BİRİNCİ HUKUK MAHKEMESİ; 9.3.1992 gün ve 105-109 sayılı, hakem sıfatıyla; taraflar arasındaki uyuşmazlığın idari nitelikte görüldüğü gerekçesiyle tedbir kararını kaldırarak 353 sayılı Yasa'nın 6. maddesi uyarınca karar veren Hakime itiraz hakları bulunduğu kaydıyla, görevsizlik kararı vermiş; kararın temyizi istemi Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 26.10.1992 gün ve 8102-12426 sayılı kararı ile mahalli mahkemeye başvurulması gerektiği gerekçesiyle reddedilmiş; mahkemeye yapılan itiraz da mahkemenin 16.11.1992 tarihli kararı ile reddedilerek karar kesinleşmiştir.

Davacı, eylemin durdurularak müdahalenin men'ine karar verilmesi istemiyle 7.6.1993 tarihinde idari yargı yerine başvurmuştur.

SAKARYA İDARE MAHKEMESİ; 23.6.1994 gün ve E.93/714, K.94/698 sayılı; 2577 sayılı Yasa'nın değişik 2. maddesinde idari dava türlerinin sayıldığı, davacının müdahalenin men'i talebinin 2. maddede sayılan iptal veya tam yargı davası ya da genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlık niteliğinde olmadığı, bu nedenle belediyenin mülkü olan arazide yaptığı hafriyatda ortaya çıkan antik kalıntılara yapılan tecavüzün önlenmesi davasının özel hukuk hükümleri uyarınca adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği gerekçesiyle görevsizlik ka-

.../...

rarı vermiş, bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacının, meydana gelen olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi istemine ilişkin 9.11.1994 tarihli dilekçesi üzerine idare mahkemesi dosyası, Başkanın 30.1.1996 sayılı yazıları ekinde Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

Böylece, adli ve idari yargı kararları arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörüldüğü şekilde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü, Selçuk Tüzün'ün Başkanlığında, O.Hulusi Mustafaoğlu, Ülkü Aydın, Nursel Aymakoğlu, Zafer Kantarcıoğlu, Ertuğrul Taka ve Halit Karabulut'un katılmaları ile yaptığı 20.5.1996 günlü toplantıda, raportör Hâkim Ayten Anıl'ın raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; toplantıya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Savcı İsmet Gökalp ile Danıştay Başsavcısı yerine katılan Savcı Sinan Yörükoğlu'nun adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları da alındıktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Davacı, belediyeden makina ile hafriyat yapılmaması, kazının elle yapılarak antik kalıntıların ortaya çıkarılması yolundaki, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu kararına uyulmasını istemektedir. Gerek adli yargıda açılan muarazanın men'i davası, gerekse idari yargıda açılan eylemin durdurulması ve müdahalenin men'i davası yukarıda adı geçen kurulun açıklanan kararının gereklerine uyulmaksızın yapılan otopark inşaat hafriyatının ve inşaaata devam edilmesinin önlenmesine, inşaatın durdurulması ve kamu malı olan buluntuların (tarihi eserin) korunmasına yöneliktir. Olayda belediyenin belli koşullara uymadan gerçekleştiği faaliyetin durdurulması sözkonusudur.

2576 sayılı, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yasanın 3410 sayılı Yasayla değişik 5. maddesinde, idare mahkemelerinin: a) iptal davaları, b) tam yargı davaları, c) Genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları, d) Diğer kanunlarla verilen işleri ve özel yasalarda idare mahkemelerinin görevli olduğu bildirilen davaları çözümleyeceği belirtilmiş; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasını 4001 sayılı Yasayla değişik 2. maddesinde de: a) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için, çevre, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, imar uygulamaları gibi kamu yararını yakından ilgilendiren hususlar hariç olmak üzere, kişisel hakları ihlal edilenle tarafından açılan iptal davaları, b) idari eylem ve işlemlerden dolayı

kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları, c) Genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar, idari dava türleri olarak sayılmıştır. (2577 sayılı Yasa'nın 4001 sayılı Yasayla değişik 2. maddesinin 1-a bendi Anayasa Mahkemesinin 21.9.1995 günlü ve E.1995/27, K.1995/47 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.)

Kocaeli Kültür Müdürlüğüne açılan dava, bir idari işlemin iptali isteği değildir. Bir eylemin durdurulması istemidir. Bu istem niteliği itibariyle tam yargı davası konusu da değildir. Bu davada 2576 sayılı Yasanın yukarıda açıklanan 5. maddesinde öngörülen ve idare mahkemelerine verilen diğer görevler arasında da yer almamaktadır.

İdari dava türleri arasında yer almayan, dolayısıyla idare mahkemelerinin görev alanına girmeyen bu davada, davacı ve davalının kamu kurumu olmaları davaya idari nitelik kazandırmıyacağından, muarazanın giderilmesi istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünün adli yargıya ait olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Esasen hafriyata devam edilmesi halinde meydana gelebilecek zararın önlenmesi için ihtiyati tedbir kararı da adliye mahkemesince verilmiş bulunmaktadır.

Öte yandan 3533 sayılı, Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediyeye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki ihtilafların Tahkim Yoluyla Halli Hakkında Kanununun 1. maddesinde; yukarıda sayılan idareler arasında çıkan anlaşmazlıklardan adli yargının görevine girenlerin bu Yasa'da belirtilen tahkim usulüne göre çözümleneceği belirtilmiştir.

Kaldı ki 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasasınının 65. ve 71. maddelerinde, bu Yasa'nın 9. maddesine aykırı hareket edenlerin (izinsiz müdahale ve kullanma), ağır hapis ve ağır para cezası ile cezalandırılacaklarına ilişkin hükümler mevcuttur. Bunlar dahi davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğini göstermektedir.

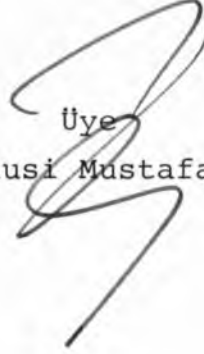
Açıklanan nedenlerle anlaşmazlığın çözümü adli yargı yerinin görevine girdiğinden Kocaeli Asliye Hukuk Mahkemesinin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre davanın adli yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Kocaeli Asliye 1. Hukuk Mahkemesinin 9.3.1992 günlü ve 105-109 sayılı görevsizlik kararının kaldırılmasına, 20.5.1996 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Selçuk TÜZÜN

Üye
O.Hulusi Mustafaoğlu

Üye
Ülkü Aydın

Üye
Nursel Aymakoğlu

Üye
Zafer Kantarcıoğlu

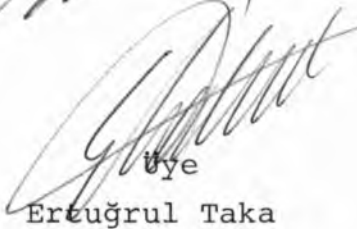

Bu kararın Resmî gazete'de yayımı uygundur.

Başkan

Üye
Ertuğrul Taka

Üye
Halit Karabulut

BS